

RHODODENDRON-KERHON LAJIESITTELY

Osmo Jussila

Rhododendron brachycarpum
ssp. *brachycarpum*D. Don ex G. Don: Gen. hist. 3:843.
1834.ハクサンシャクナゲ, 白山石楠花 Hakusan
Shakunage, Shirobana Shakunage, Ezo
Shagunage (Japani)

Japaninalppiruusu

*alasku Hymenanthes**sektio Ponticum**alasektio Pontica*

Syn.

R. brachycarpum ssp. *tigerstedtii*
(Nitz.)*R. brachycarpum* f. *normale* (Kitam.)*R. brachycarpum* var. *roseum* (Koidz.)*R. brachycarpum* var. *rufescens*
(Nakai)

Ainavihanta 1 – 4 (6) m korkea pystykasvuinen pensas, tiheä pensas aurinkoisella paikalla, varjossa harva ja puumainen. Runko vaalean tai tummanruskea, karheakaarnainen. Lehdet soikeat tai pitkänpyöreät 7 – 15 cm x 3 – 7 cm:n pituiset. Lehden tyvi on pyöreä, yläpinta kiiltävän kellertävän vihreä ja alapintaa peittää ohut vaalean harmaanruskea nukka. Kuperien lehtien keskisuonet ovat kukkainpinnallisten puhkeamisen jälkeä, kartiomaisessa kukinnossa 8 – 20 kukkaa. Kukkat ovat avoimen suppilomaiset, terälehtiä 6 – 8. Teriö on 2,5 – 3cm pituinen ja halkaisijaltaan 3 – 4cm. Kukan väri on valkoinen tai hennon vaaleanpunainen, siinä on ruskeankeltainen kuviointi ja usein punertava rai-

doitus. Kukka ei tuoksu. Heteitä 11 – 14kpl, emi heteitä lyhyempi.

Luontaisilla kasvupaikoillaan laji kukkii touko-kesäkuussa. Kotimaa: **Japanin** - Hokkaido, Honshu, Shikoku; ja **Korean** vuoristoissa usein metsärajan läheisyydessä

Kestävyys: Englanti H5 – H8 (kestävä Englannissa ja Fennoskandiassa)

Ruotsi (SRS) V

Tanska (RF) -30 °C,

USA: (ARS) -29 °C,

Suomi II

Lajista on kuvattu kolme alalajia tai muotoa.

R. brachycarpum ssp. ***tigerstedtii***, rotevakasvuinen ja erittäin talvenkestävä mustilanalppiruusu, jonka alalajistatusta Chamberlain ei tunnusta teoksessaan 'The Genus Rhododendron its classification synonymy' (Chamberlain et al. 1996). Mustilanalppiruusu on kuvattu aiemmin kerhon lajiesittelystä ***R. brachycarpum*** var. ***rufescens***

R. brachycarpum var. ***roseum***, pääasiassa Hokkaidolla kasvava vaaleanpunakukkainen muoto, jonka kasvutapa on tiiviimpi ja lehdet ja kukat pienemmät kuin nimilajilla.

Japaninalppiruusu on jäänyt hieman mustilanalppiruusun varjoon suomalaisten alppiruusuharrastajien keskuudessa. Japaninserkku ei ehkä ole kukinnaltaan niitä kaikkein näyttävimpiä alppiruusuja, eikä se myöskään pysty tarjoamaan aivan yhtä ylivertaista talvenkestävyyttä kuin korealaista alkuperää edustava mustilanalppiruusu, mutta vastapainoksi sillä on tarjota ympäri vuoden kauniina säilyvä tiheä lehvästö ja kompakti kasvutapa.

Japanin alppiruusua löytyy kolmelta Japanin pääsaarelta, joissa se kasvaa yleensä metsärajalalla hyvin avoimilla ja tuulisilla paikoilla puuvartisina kumppaneinaan *R. degronianum* ja harvakseltaan sembramäntyjä (*Pinus pumila*) ja japaninlehtikuusia (*Larix kaempferi*).

Eriyisen huomion kohteena niin japanilaisten kuin läntistenkin rhodoharrastajien keskuudessa on viime vuosina ollut Hokkaidon Hidaka-vuoristossa kasvava erityisen kaunis kääpiökasvuisen japaninalppiruusun muoto, joka on tullut tunnetuksi nimillä f. *erimo*, f. *erimoense*, 'Erimo', var. *roseum* Dwarf jne.

Bernhard Knorr kuvaa artikkelissaan Saksan Rhododendronseuran julkaisun 'Rhododendron und Immergrüne' Band 8 2009 sivuilla 49 – 52 kokemuksiaan f. *erimon* kasvatuksesta ja alkuperän selvitystyöstä. Vaikka Chamberlain ei tätäkään erikoisuutta nimeämisen arvoiseksi tunnusta (Chamberlainin kommentti em. artikkelin lopussa), uskon Cape Erimon alppiruusukannan saavutettavan alppiruusuharrastajien arvostuksen erikoisuutena, jolla on tarjota monia haluttuja ominaisuuksia mm. pienten puutarhojen minirhodojen jalostuksessa.

Hidaka-vuoristo päättyy Erimon niemeen Hokkaidon eteläkärjessä

Wikipedian mukaan Erimon niemellä tuulee yli 10 m/s lähes 300 päivänä ja sumu peittää niemen yli satana päivänä vuodessa.

Olen kasvattanut useita japaninalppiruusun luonnonkeruista saatuja siemeneriä, joita olen hankkinut lähinnä ARS:n siemenvälityksestä. Kaikki ovat osoittautuneet kestäväksi Naantalissa mutta vain yksi, Cape Erimon kanta on osoittautunut kääpiökasvuiseksi. Kristian oli yhteydessä japanilaiseen rhodoguruun Yasuyuki Doihin jonka mukaan Erimon kanta on uhanalainen ja luonnonkeruusiementä on nykyisin hyvin vaikea saada mm. liiallisen keräilyn johdosta. Japanissa onkin ryhdytty lisäämään ja risteyttämään Erimon kantaa puutarhoissa. Viime kesänä Naantalissa kukki ensimmäistä kertaa kaksi Erimon kantaa olevaa japaninalppiruusua. Niiden siemeniä on tarjolla kerhon siemenlistalla. 10-vuotiaana Naantalin pensaat ovat alle 30cm korkeisia ja halkaisijaltaan puolimetrisiä tiheän pallomaisia pensaita. Kukinta osuu yleensä kesäkuun loppupuolelle ja peittyä osittain uuden kasvun alle.

KIRJALLISUUTTA

- Cox K, Rhododendrons & Azaleas a Colour Guide 2005
Cox P.A. & K, The Encyclopedia of Rhododendron Species 1997

